

**ODA E INXHINIERËVE
TË REPUBLIKËS SË KOSOVËS**

**MENAXHIMI I INTEGRUAR I
RREZIKUT NGA
VËRSHIMET NË KUSHTET
E NDRYSHIMEVE
KLIMATIKE**

Prof. Dr. Laura Kusari

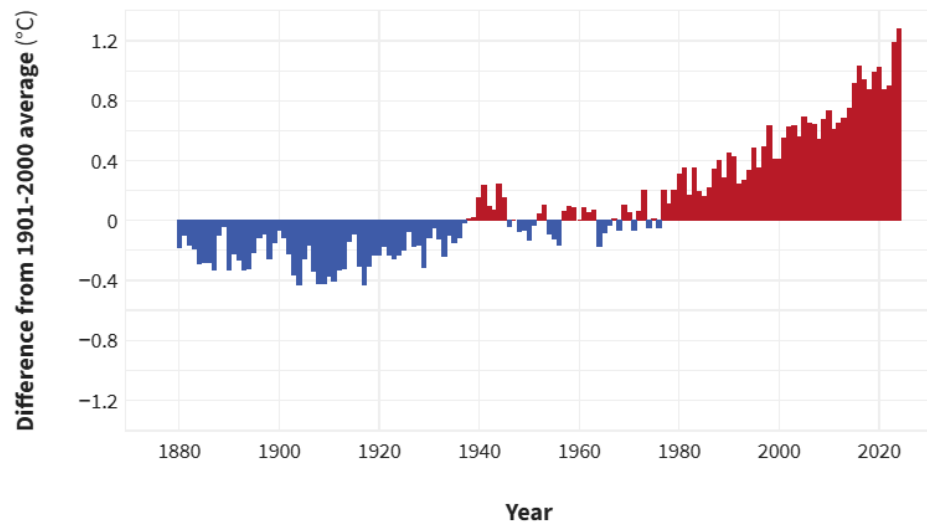
Përshkrimi i trajnimit

- Tema: Menaxhimi i integruar i rrezikut nga vërshimet në kushtet e ndryshimeve klimatike
- Përmbajtja: Ky trajnim mbulon konceptet themelore të rrezikut nga vërshimet, ndikimin e ndryshimeve klimatike në ciklin hidrologjik, masat strukturore dhe jostrukturore për mbrojtje, Direktivën Evropiane për Vërshimet dhe zbatimin e saj në Kosovë, si dhe zgjidhjet e bazuara në natyrë.
- Qëllimi: Ngritja e kapaciteteve profesionale për menaxhimin e integruar të rrezikut nga vërshimet, duke përfshirë qasjet moderne të reziliencës urbane dhe menaxhimin në nivel pellgu.

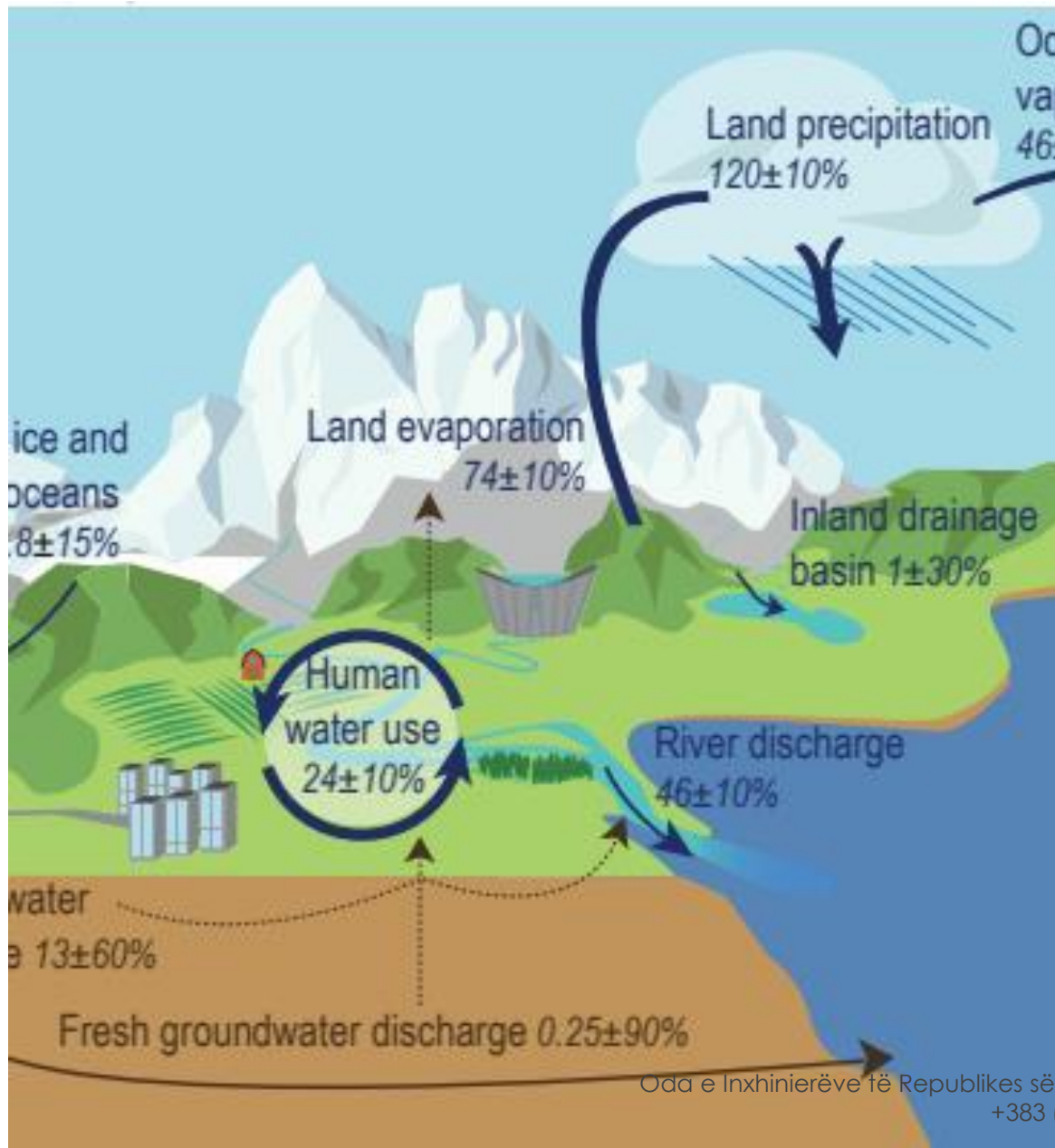
Qëllimi i trajnimit

- Kuptimi i koncepteve bashkëkohore të rrezikut nga vërshimet
- Ndikimi i ndryshimeve klimatike
- Masat strukturore dhe jostrukturore
- Rëndësia e menaxhimit në nivel pellgu
- Qasjet moderne të reziliencës urbane

Ndryshimet Klimatike

- Që nga 1850, temperatura e ajrit është ngritur për 0.06 °C për çdo dekadë
- Që nga 1982, temperatura është rritur tri herë më shumë, 0.20 °C për dekadë
- Në dekadën e kaluar (2015-2024), janë shënuar 10 vitet më të ngruhta në tërë rekordin historik (175 vite)
- Që nga matjet e vitit 1850, viti 2024 ishte viti më i ngrohtë dhe atë për një margjinë të lartë.

Ndryshimet klimatike dhe cikli hidrologjik

- Reshje më intensive
- Thatësira më të theksuara
- Rritje e pasigurive hidrologjike
- Rritje e vërshimeve të shpejta

INLAND FLOODING IS CHANGING IN A WARMING WORLD

+ more severe floods   - less severe floods

More intense
rainfall

+

Drier soils,
longer droughts

+

-

Less snow,
earlier melt

+

-

Adapted from: USGCRP 2023: Fifth National Climate Assessment Chapter 4 and IPCC AR6
WG1 Chapter 8.

CLIMATE CENTRAL

Oda e Institutit të Republikës së Kosovës info@oik.org www.oik.org Tel: +383 (38) 626 622

Ndryshimet klimatike dhe vërshimet

- Rritja e reshjeve intensive dhe e frekuencës së ngjarjeve ekstreme
- Degradimi i pellgjeve dhe ndërhyrjet në rrafshet vërshuese
- Urbanizimi dhe papërshtetshmëria
- Rritja e ekspozimit dhe cenueshmërisë

Koncepte hyrëse

Vërshimet janë dukuri natyrore që nuk mund të parandalohen plotësisht,

---

Ka mundësi dhe strategji të ndyshme për të zvogëluar ndikimet negative, si pasojë e vërshimeve.

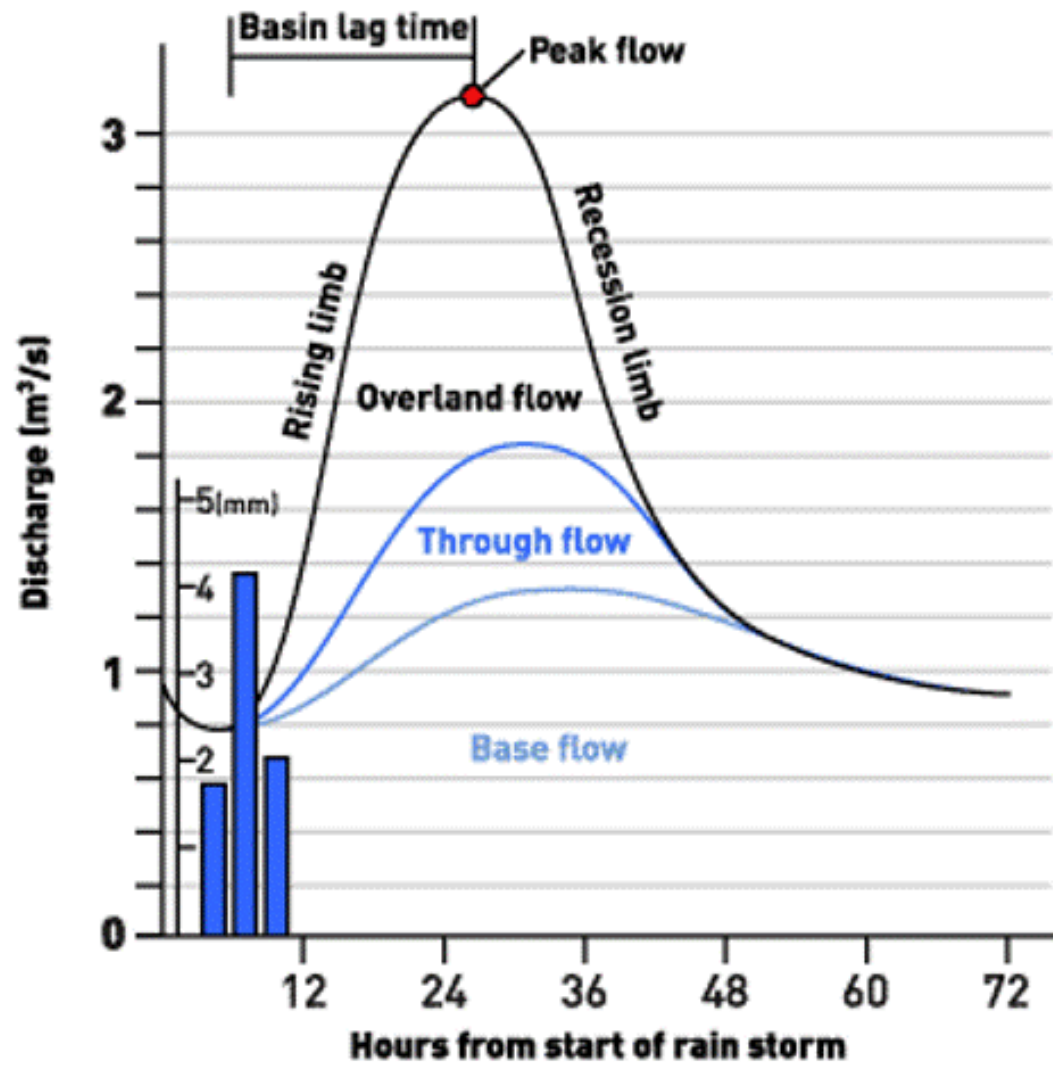

Masat për parandalimin e vërshimeve duhet të jenë të koordinuara përgjatë tërë pellgut të lumenjëve.

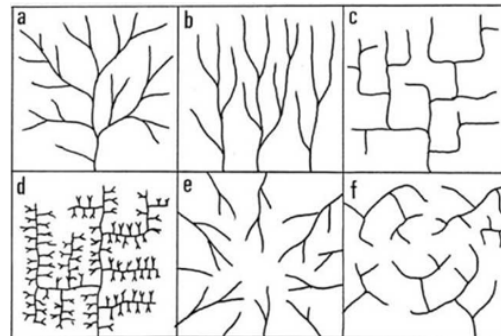
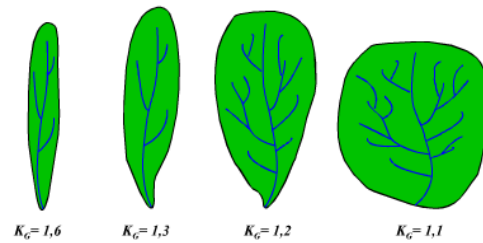
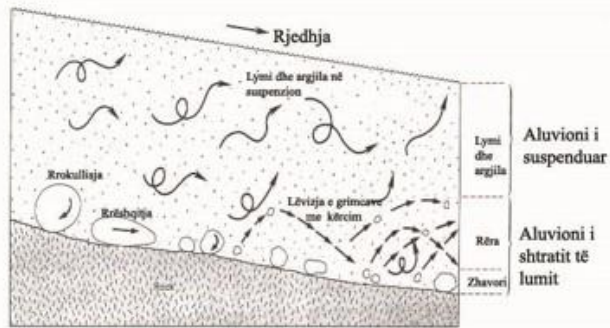

Një koordinim i tillë arrihet më së miri në Planet për menaxhimin e vërshimeve.

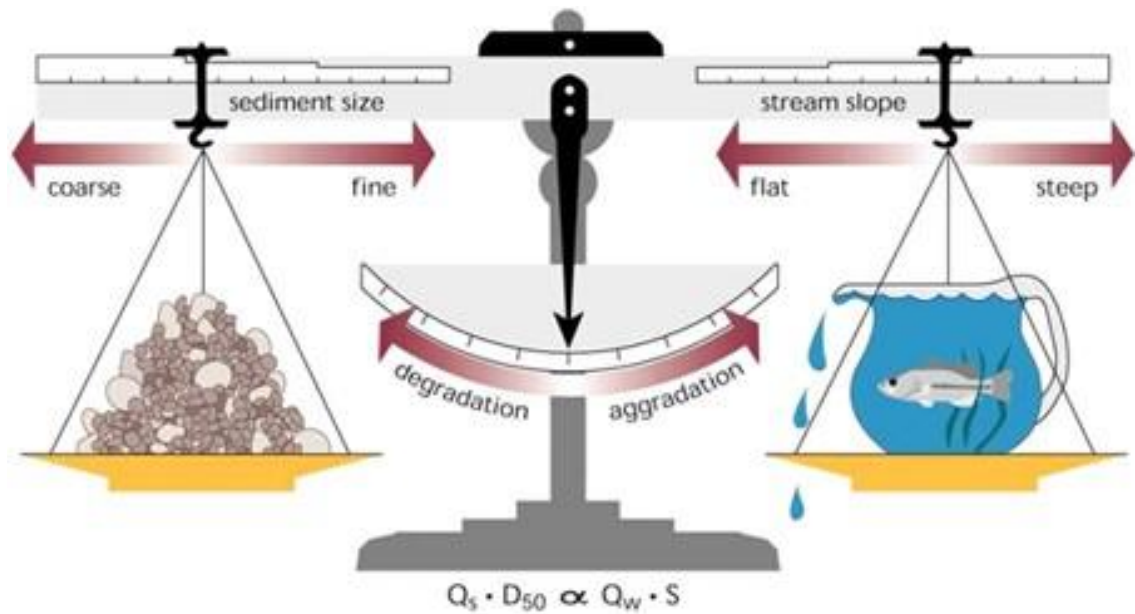

Hidrologjia - Hidrografi te vërshimet

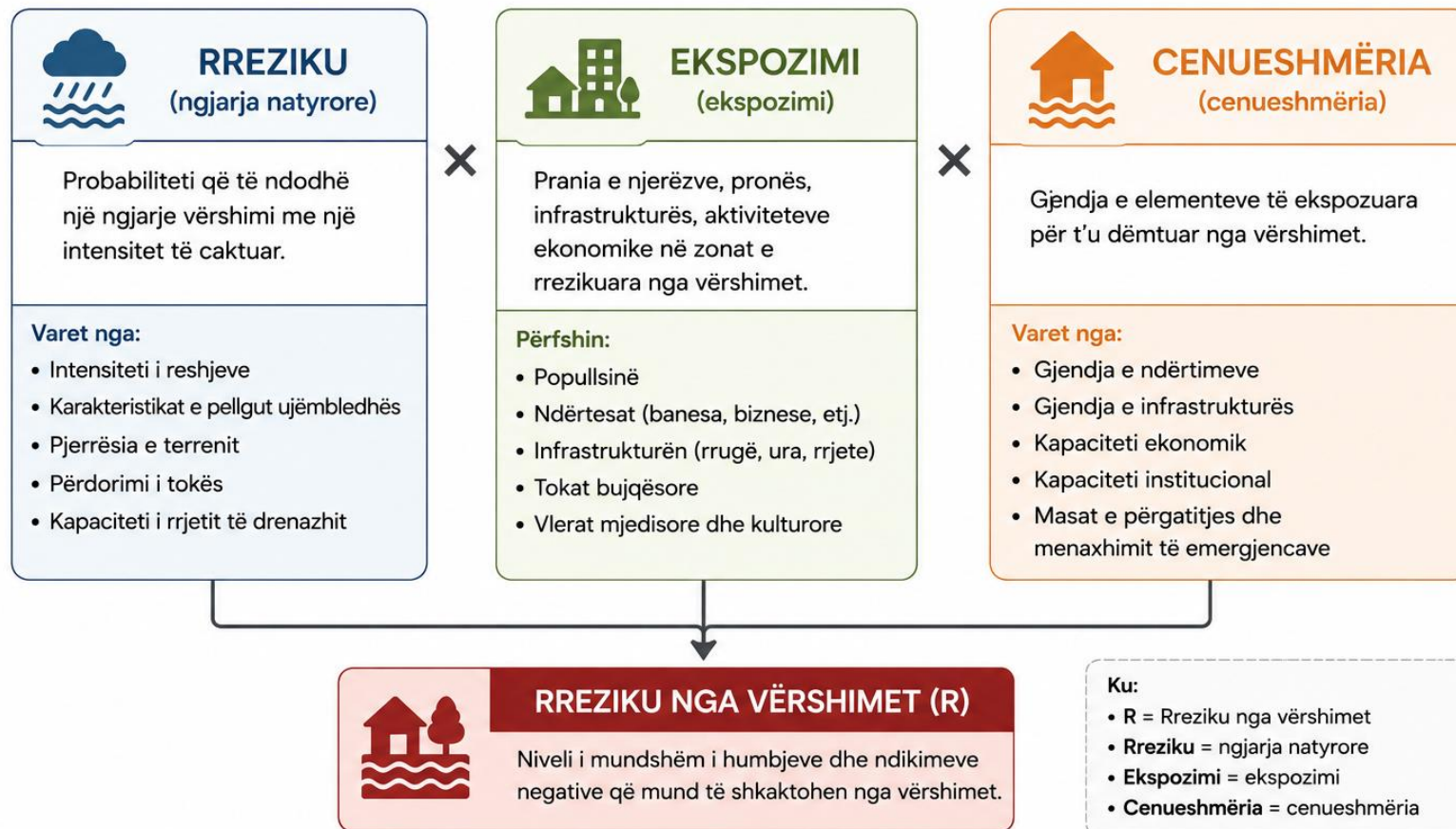
Morfologjia bazike e pellgut

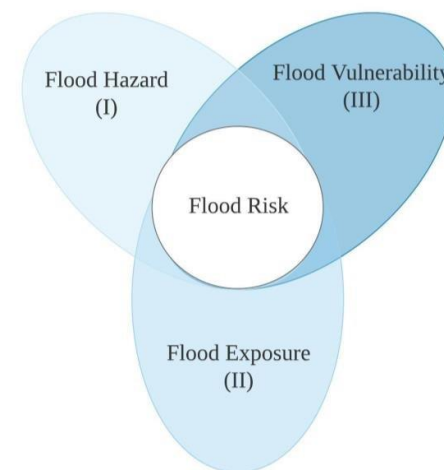
Ekilibri natyror i ujërrjedhave

R = Rreziku × Ekspozimi × Cenueshmëria

Rreziku nga vërshimet është funksion i rrezikut natyror, ekspozimit të elementeve dhe cenueshmërisë së tyre.

Koncepti i rrezikut nga vërshimet

Dobitë nga vërshimet

Ujitja me ujin vërshues

Punimi i tokës pas vërshimeve

Rimbushja e ujërave nëntokësorë

Ruajtja e ekosistemit

Kultivimi i peshqve

Kullimi i dherave të kriposura

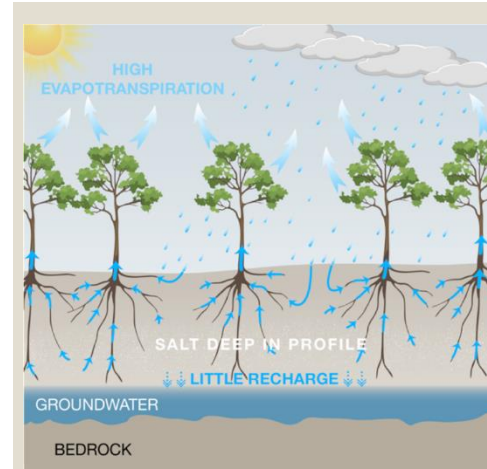
www.geographyphotos.com

ry and its Floodplain

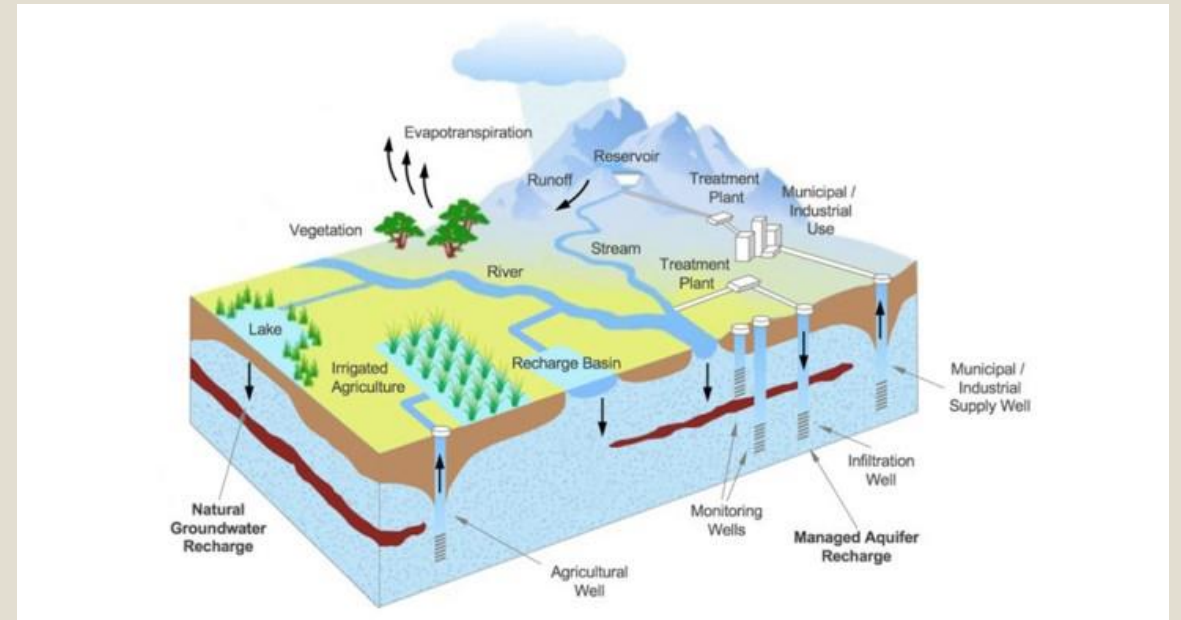

nnet - on www.geographyphotos.com

Odd e Inxhinierë ve në Republikën e Kosovës info@oirk.org, www.oirk.org, Tel: +383 (0) 606 602

Ruajtja e ujit dhe rimbushja e ujërave nëntokësorë

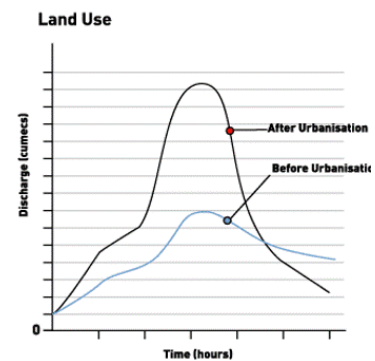
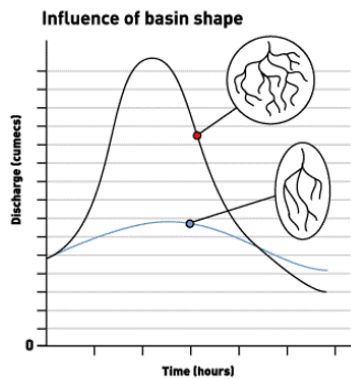
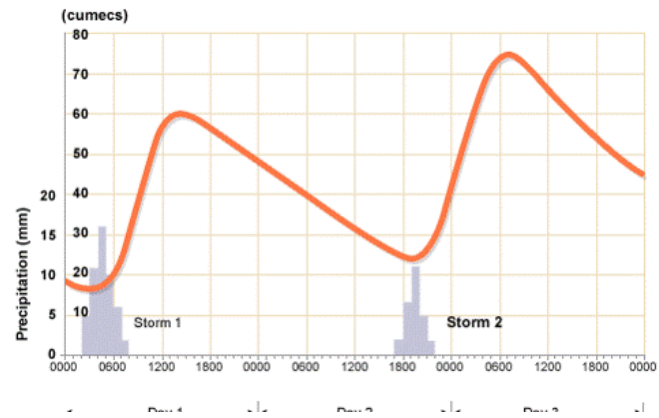

Oda e Inxhinierëve të Republikës së Kosovës info@oirk.org, www.oirk.org, Tel: +383
(38) 606 602

Llojet e vërshimeve

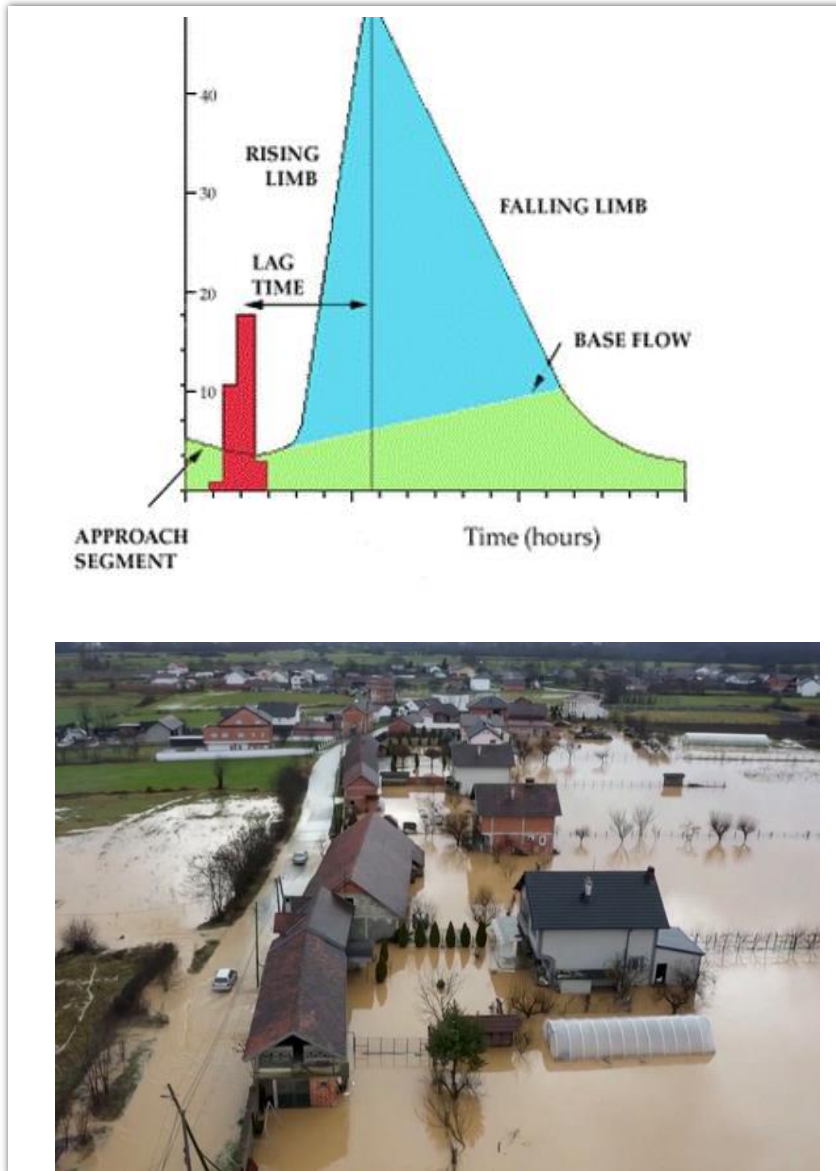
- Vërshimet fluviale
- Vërshimet e shpejta
- Vërshimet urbane
- Vërshimet pluviale
- Vërshimet e ujërave nëntokësore

Vërshimet fluviale

Vërshimet e shpejta

- Ngjarje të shpejta dhe intensive
- Karakteristike për pellgje të vogla
- Shkaktojnë dëme të mëdha
- Të lidhura me reshje ekstreme

Vërshimet urbane

- Rritje e rrjedhjes sipërfaqësore
- Kanalizime të pamjaftueshme
- Dëmtime infrastrukturore
- Rrezik për shëndetin publik

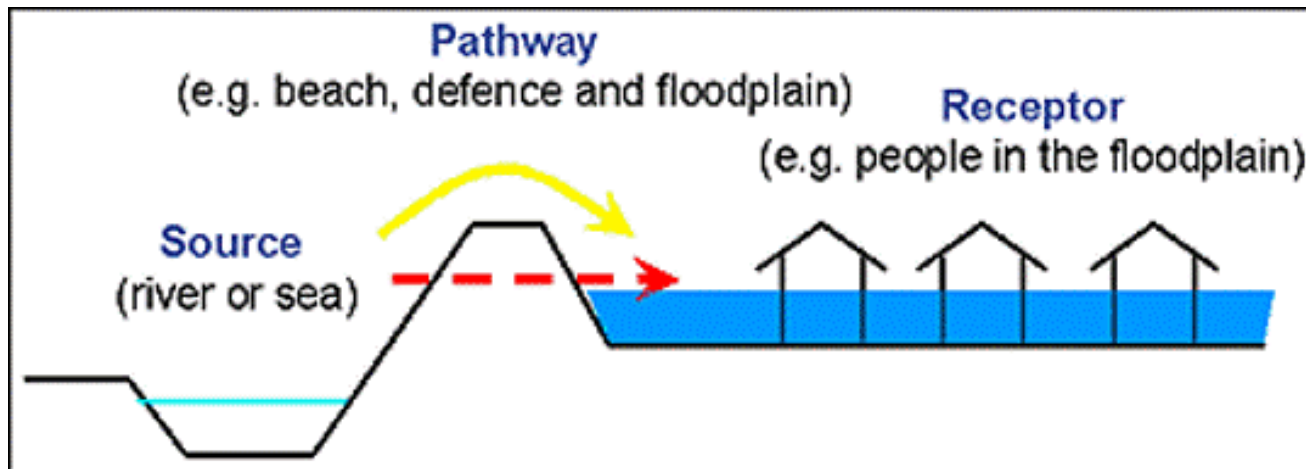
- Vërshimet pluviale
- Vërshimet nëntokësore
- Vërshimet bregdetare
- Vërshimet nga shkatërrimi i strukturave

Analiza e riskut

- Analiza e rrezikut
- Analiza e ekspozimit
- Vlerësimi i cenueshmërisë
- Hartat e rrezikut nga vërshimet

Mundësitë për zbutjen e riskut nga vërshimet

- Modeli Burimi Rrugëtimi Receptori Konsekuencat - BRRK
- Burimi – natyra dhe probabiliteti i rrezikut,
- Rrugëtimi – shkalla e ekspozimit të receptorit,
- Receptori - objektet dhe popullsia në zonën e rrezikut,
- Konsekuenca – vlera e receptorit ose elementit në rrezik,

Periudha e kthimit

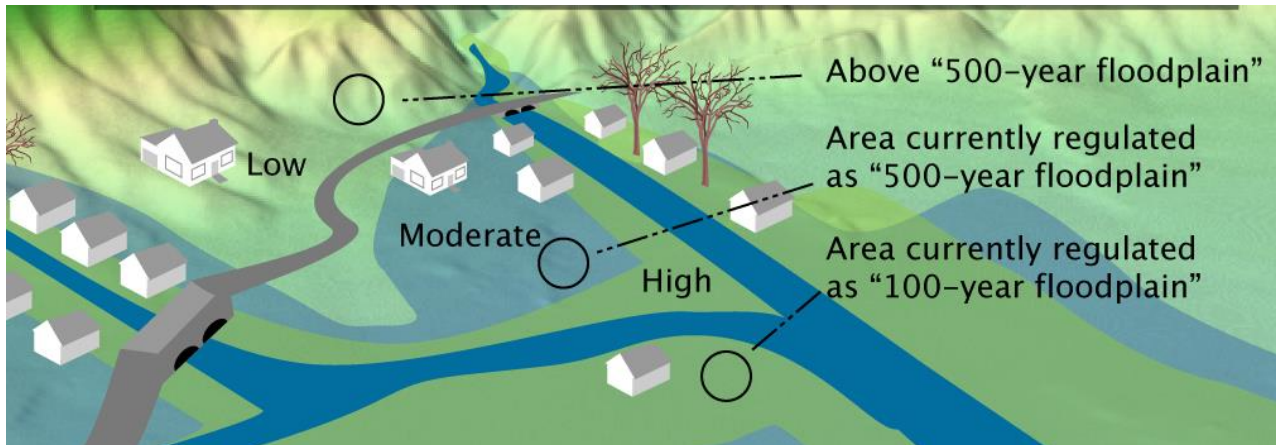
$$T = 1 / P$$

1/10 vite

1/100 vite

1/1000 vite

Vlerat praktike të nivelit të pranueshëm të riskut

- Zonë bujqësore produktive: 10% (një në 10 vite)
- Zonë produktive bujqësore, me investime të larta në sistemin e ujitjes dhe të kullimit: 4% (një në 25 vite)
- Shtëpi individuale (dëm i konsiderueshëm): (2 - 1)% (një në 50 - 100 vite)
- Fshatra: 0.2% (një në 500 vite)
- Qytete të mëdha dhe zona industriale: 0.1% (një në 1000 vite)

Menaxhimi i integruar i riskut

Parandalimi

Mbrojtja

Përgaditja

Reagimi

Rimëkëmbja

Direktiva Evropiane për Vërshimet

Vlerësimi preliminar i riskut nga
vërshimet

Hartat e vërshimeve

Planet për menaxhimin e vërshimeve

Cikli i Zbatimit të Direktivës së Vërshimeve

Direktiva 2007/60/KE kërkon rishikim çdo 6 vjet — secili cikël përsërit tre hapat e mëposhtëm:

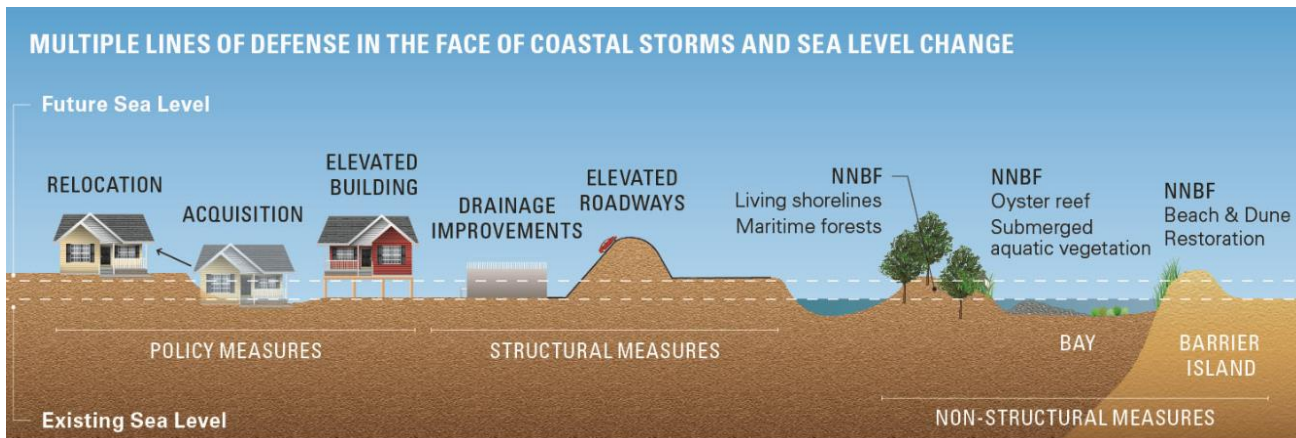
Cikli 1: 2009–2015 → **Cikli 2: 2016–2021** → **Cikli 3: 2022–2027** → ...

Zbatimi i Direktivës së Vërshimeve në Kosovë

- Pellgjet lumore: Katër pellgje – Drini i Bardhë, Ibër (përfshirë Sitnicën), Morava e Binçës dhe Lepenci. Rreth 491 km lumenjë në rrezik vërshimi.
- Vlerësimi Paraprak (PFRA): Western Balkans Investment Framework (WBIF) dhe GIZ – 834 zona kadastrale, 7,056 km² të analizuara. Identifikuar 398 zona me risk të konsiderueshëm (108 ekstrem, 95 shumë të lartë, 195 të larta).
- Hartat e vërshimeve: Projekt i financuar nga Western Balkans Investment Framework (2022–2024) për hartimin e hartave të rrezikut për të katër pellgjet lumore.
- Ndikimi: 123 km² në rrezik vërshimi, 341,244 banorë, 538 zona ekonomike të rëndësishme.
- Korniza ligjore: Ligji për Ujërat e Kosovës dhe Projektligji për Menaxhimin e Burimeve Ujore harmonizojnë legjislacionin me Direktivën 2007/60/KE, në kuadër të MSA-së.

Masat mbrojtëse nga vërshimet

1. Masat strukturore - e zvogëlojnë dëmin nga vërshimet,
2. Masat jostrukturore - e zvogëlojnë ekspozimin dhe cenueshmërinë.

Masat strukturore

Pritëza dhe penda

Hapësira retezuese

Kanale devijuese

Argjinaturat

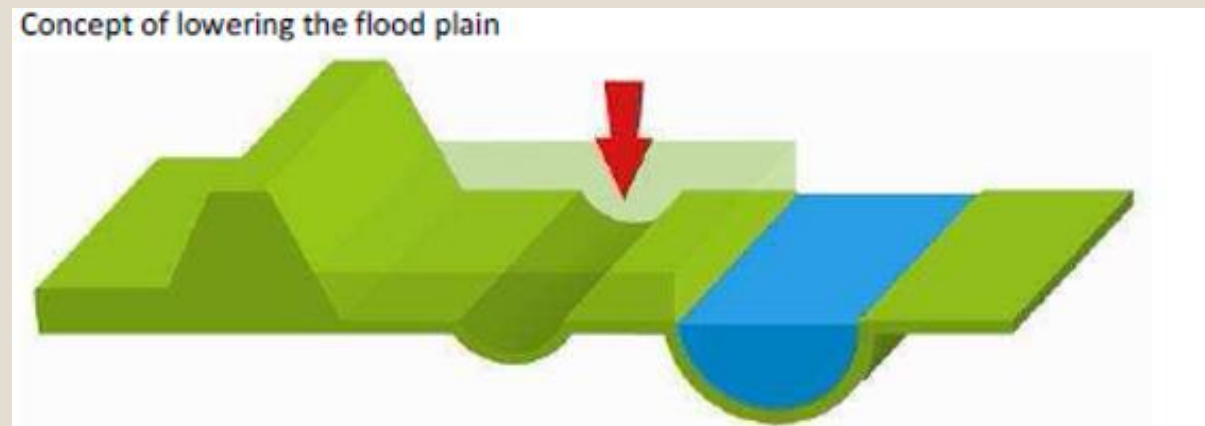
Rregullim i ujërrjedhave

Kullimi urban

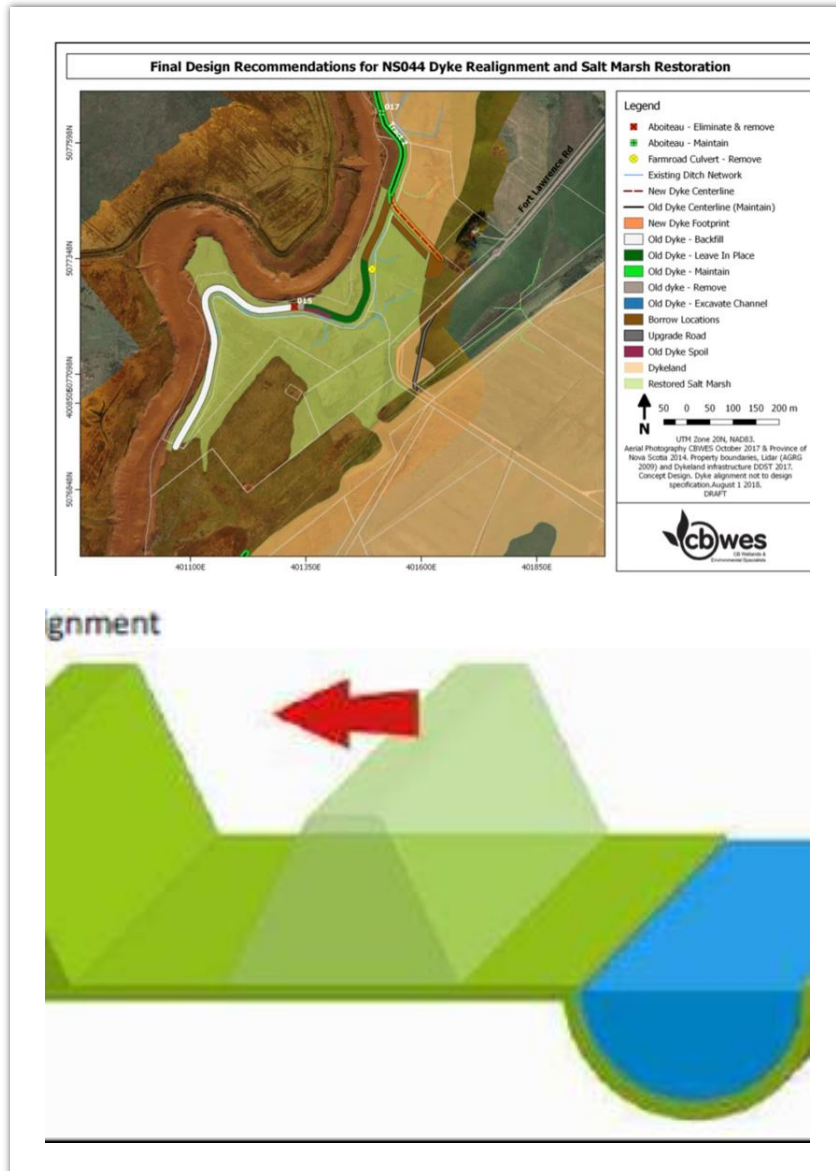
Ulja e rrafsheve vërshuese

- Masë - në kuader të konceptit “më shumë hapësire për lumin”
- Profili i shtratit të lumit do të rritet me anë të gërmimit të tij, duke bërë që thellësia e ujit të jetë më e ultë gjatë prurjeve të mëdha.
- Për të realizuar këtë, duhet pasur në dispozicion hapësirë të mjaftueshme afër lumit.

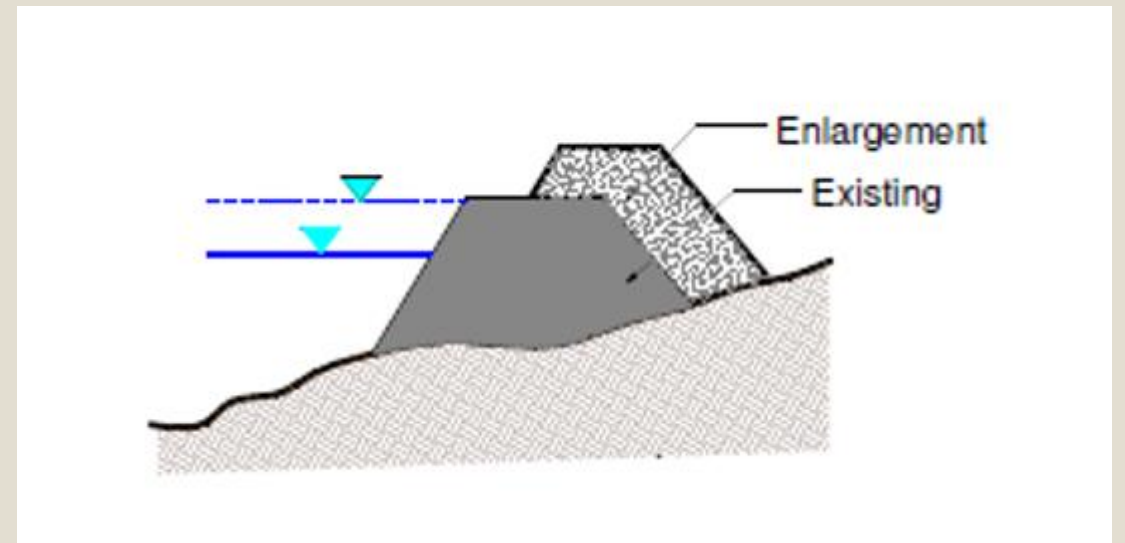
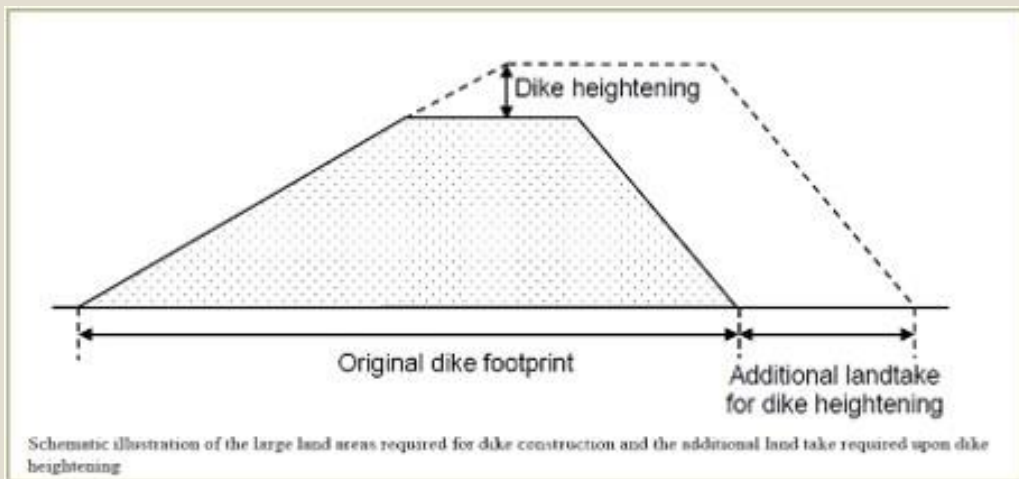

Ripozicionimi i argjinaturave

- Rrafshi vërhues i lumit do të zgjerohet për të krijuar një aftësi më të madhe ujëbartëse (kapacitet më të lartë) dhe në këtë mënyrë do të ulin nivelin e ujit në lum.
- Mund të aplikohet - vetëm në zonat me popullsi të vogël, për shkak se do të duhet të shpronësohen tokat dhe të zhvendoset popullata në zona tjera.

Zgjerimi dhe ngritja në lartësi e argjinaturave ekzistuese

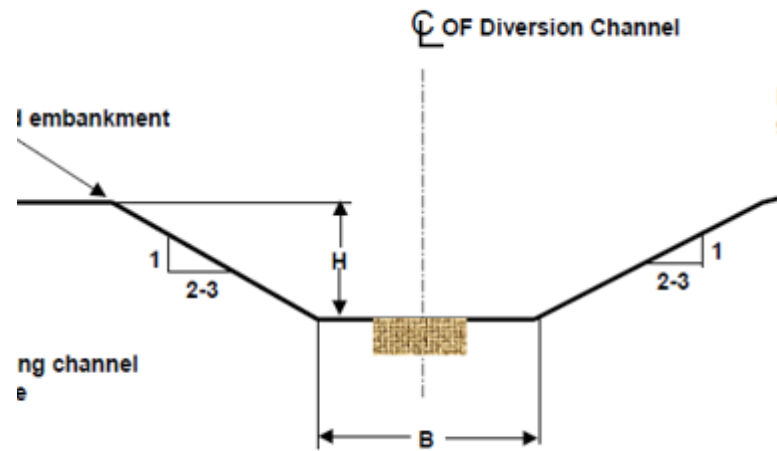
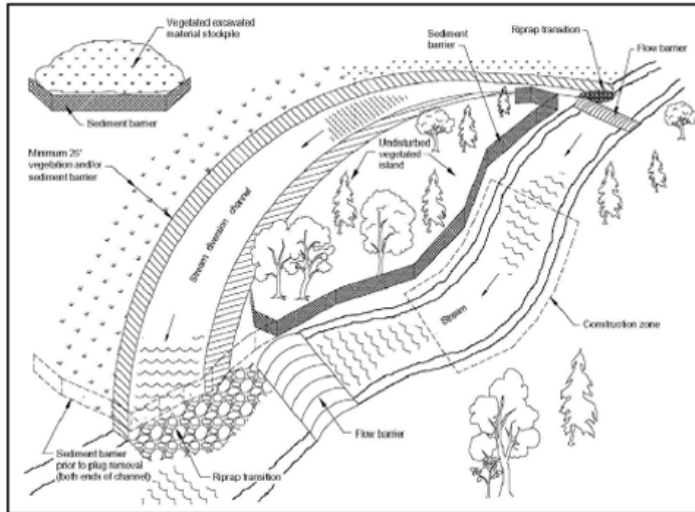

Thellimi/zgjerimi i shtratit kryesor

Kanalet devijuese

- Kanalet devijuese zakonisht kanë pjerrtësi më të madhe se lumi kryesor – mund të paraqitet erozioni i brigjeve dhe fundit të kanalit.
- Gjerësia minimale – rreth 2,0 m ose e barabartë me gjerësinë ekzistuese të shtratit të lumit.

Largimi i objekteve që shkaktojnë rezistenca hidraulike

Concept of removal objects

- Largimi i objekteve do të ketë efekt pozitiv në vetë lokacionin, por mund të ketë pasoja negative në pjesën e poshtme të ujërrjedhjes, për shkak të shpejtësisë së rritur të rrjedhjes.

Hapësirat detenzuese/retenzuese

- Hapësirat retnzuese - për vërshimet që paraqiten me frekuence të 1* për (20 – 50) vite.
- Kanë shumë pak ndikim në vërshimet që paraqiten me frekuencë 1* për 100 vite.

Hapesira detenzuese per ujërat atmosferik

Pondet retnzuese Winnipeg, Canada

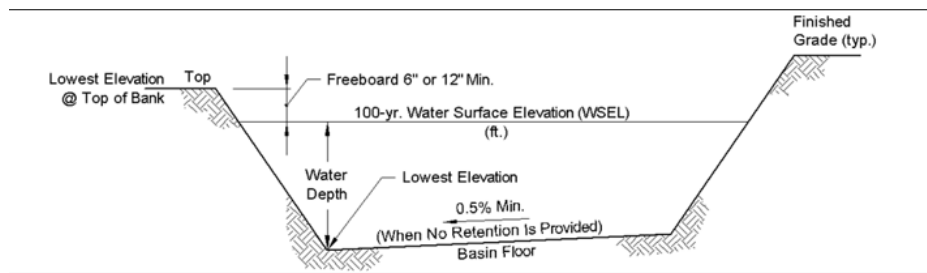

*Hapësira retnzuese e vërshimeve,
Sheffield Park, Angli*

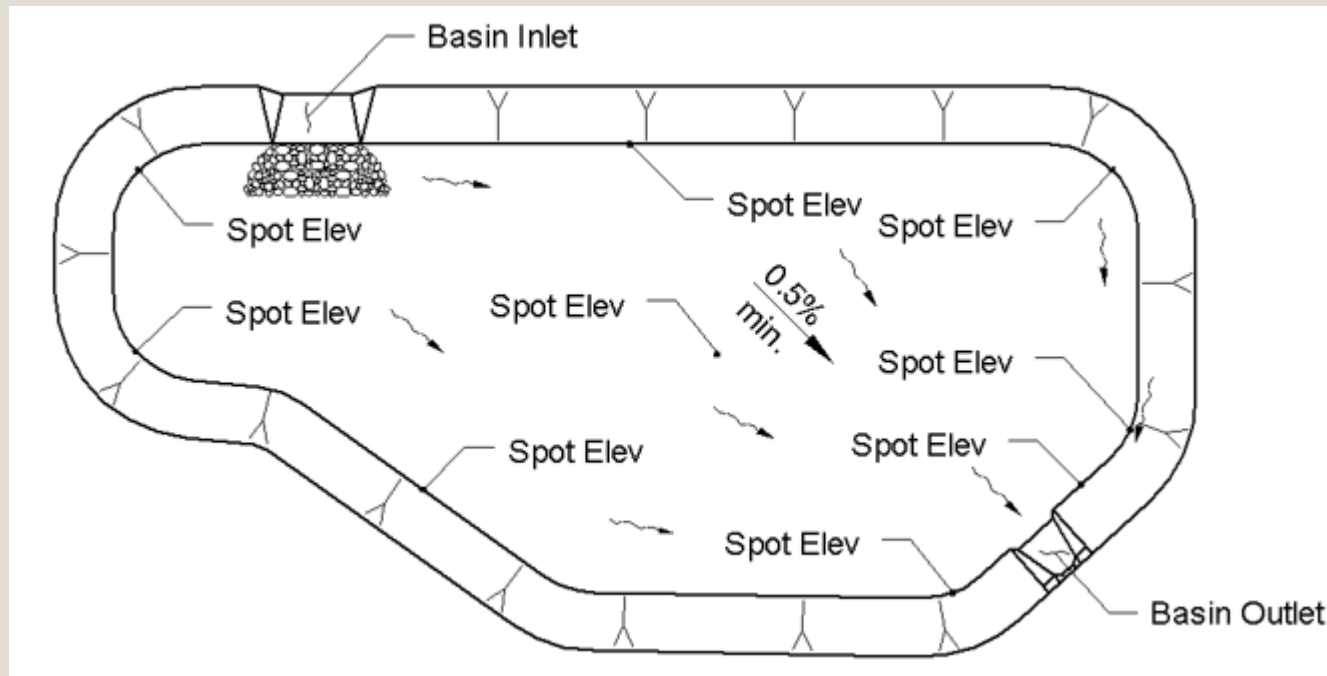
Kriteret projektuese - thellësi dhe mbilartësi

Mbilartësia minimale

- 15 cm nëse akumulacioni është nën vijën natyrore,
- 30 cm nëse akumulacioni është projektuar me brigje.

Standardet e bazamentit

Mangësitë

Kosto të larta

Projektim jo adekuat

Ndikim negativ në ambient

Transfer i riskut në ujërrjedhën e poshtme

Kapacitet të kufizuar

Masat jostrukturore

Menaxhimi në nivel pellgu

Mënyra e shfrytëzimit të tokës

Kontrolli i erozionit

Paralajmërimi i hershëm

Vetëdijësimi publik

Sfidat kryesore

- Kapacitetet institucionale:
  - Mungesa e koordinimit ndërmjet institucioneve përgjegjëse
  - Kapacitete të kufizuara teknike dhe njerëzore në nivel lokal
  - Mbivendosja e kompetencave dhe përgjegjësi
- Sistemet e paralajmërimit:
  - Mbulim i pamjaftueshëm gjeografik i stacioneve meteorologjike
  - Vonesa në transmetimin e informacionit tek popullata
- Planifikimi urban:
  - Ndërtimi i paautorizuar në zona të rrezikuara nga vërshimet
  - Zbatimi i dobët i rregulloreve të planifikimit hapësinor

Sistemet e paralajmërimit të hershëm

Monitorimi

Parashikimi

Komunikimi

Evakuimi

Urbanizimi dhe rrjedhja sipërfaqësore

Rritje të sipërfaqeve të
papërshkueshme

Rritje të rrjedhjes sipërfaqësore

Rritje të riskut nga vërshimet

Zvogëlim të infiltrimit

Zgjedhjet e bazuara në natyrë (NbS)

- Plotësojnë infrastrukturën ekzistuese, masat strukturore, për të mundësuar mbrojtjen nga vërshimet dhe për të krijuar përfitime tjera ambientale dhe sociale.
- ZbN përfshijnë:
  - Ripyllëzimi
  - Restaurimi i ligatinave
  - Infrastruktura e gjelbërt
  - Restaurimi i rrafsheve vërshuese

Hapësirë për lumin (Room for the River)

Zgjerimi i rrafsheve vërshuese

Rilokimi i argjinaturave

Ulja e niveleve të ujit

Rritje e reziliencës

Koncepti i qytetit shpuzë

Infiltrim i ujërave

Mbajtje e ujërave

Vonesë e rrjedhjes sipërfaqësore

Ripërdorim i ujit

Sistemet e kullimit të qëndrueshëm (SuDS)

- Aspektet ekonomike, ekologjike dhe sociale të projektimit duke minimizuar kërkesat dhe interesat kundërthënëse
- Kushte sa më të ngjashme me kushtet natyrore: si p.sh. ujërat atmosferike pastrohen me anë të filtrimit dhe lëshohen ngadalë në recipient
- Sisteme të menaxhimit të përmytjeve sa më efikase në aspektin energjetik, dhe të inkorporuara në ambient

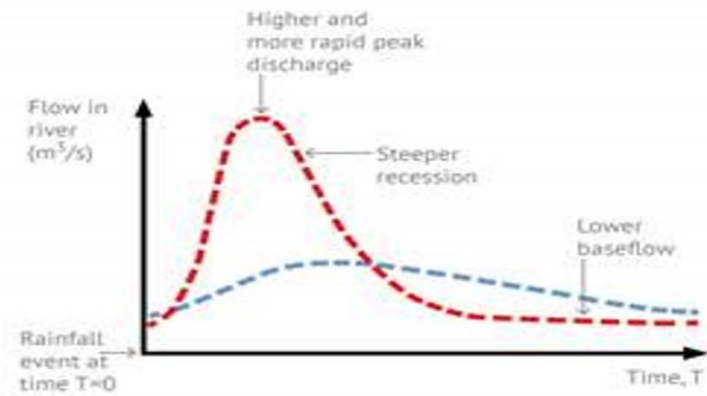
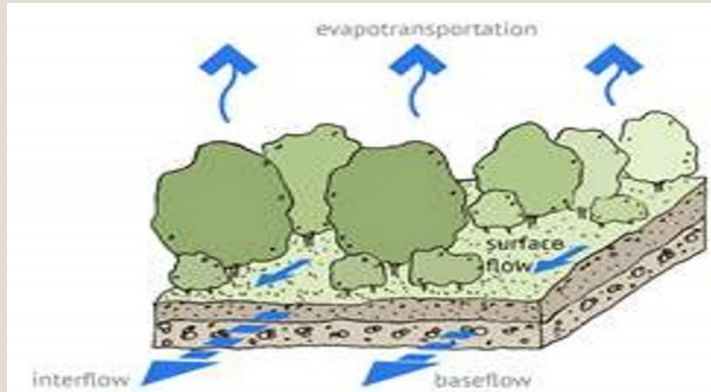

Pullazet e gjelbërta

Kopshtet e shiut (Kopshte bioretenzuese)

Sipërfaqe ujëpërshkuese

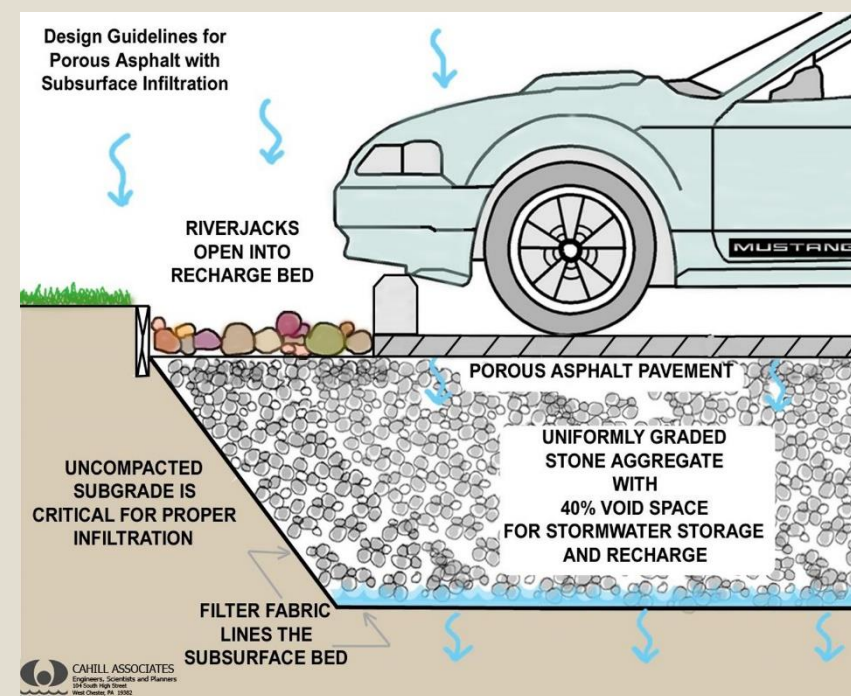
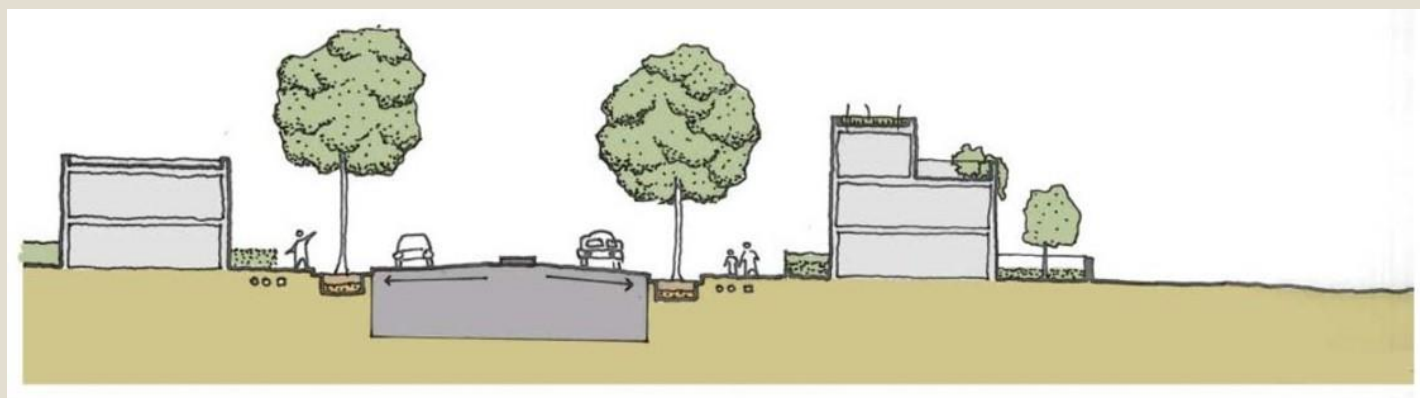
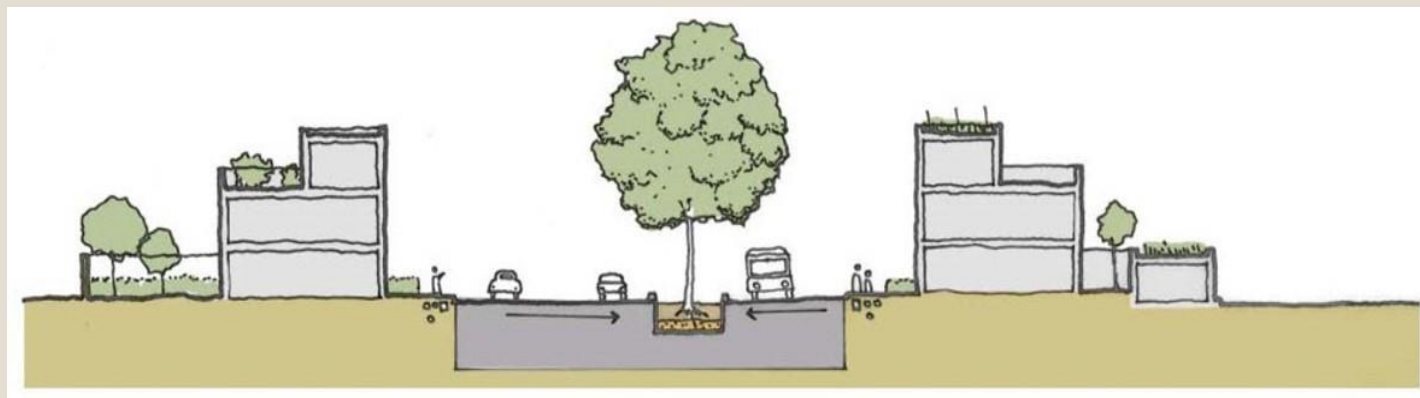
Shirita infiltrues

Oda e Inxhinierëve të Republikës së Kosovës - info@oirk.org, www.oirk.org, Tel:
+383 (38) 606 602

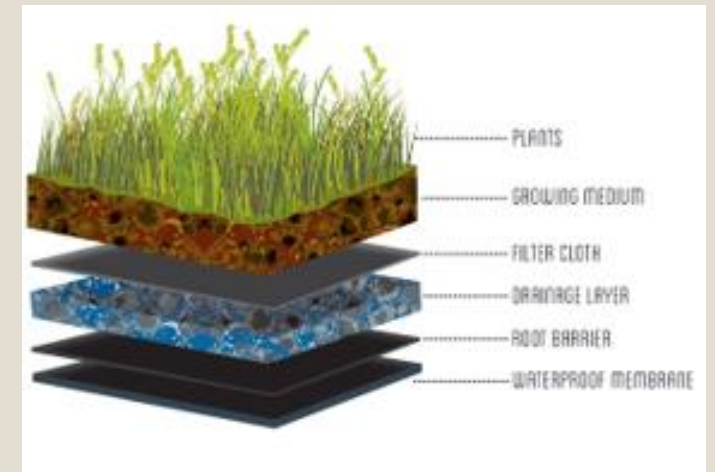
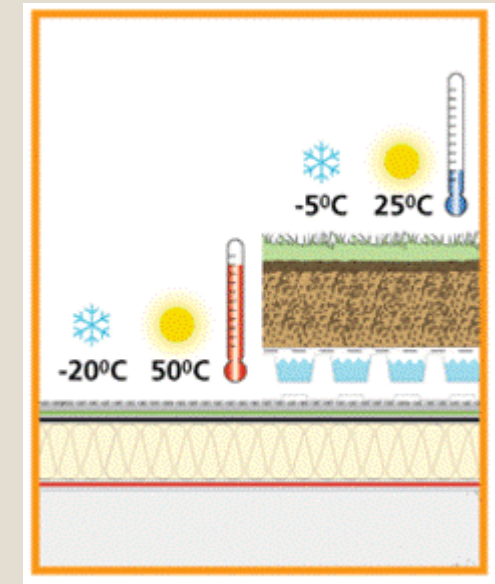
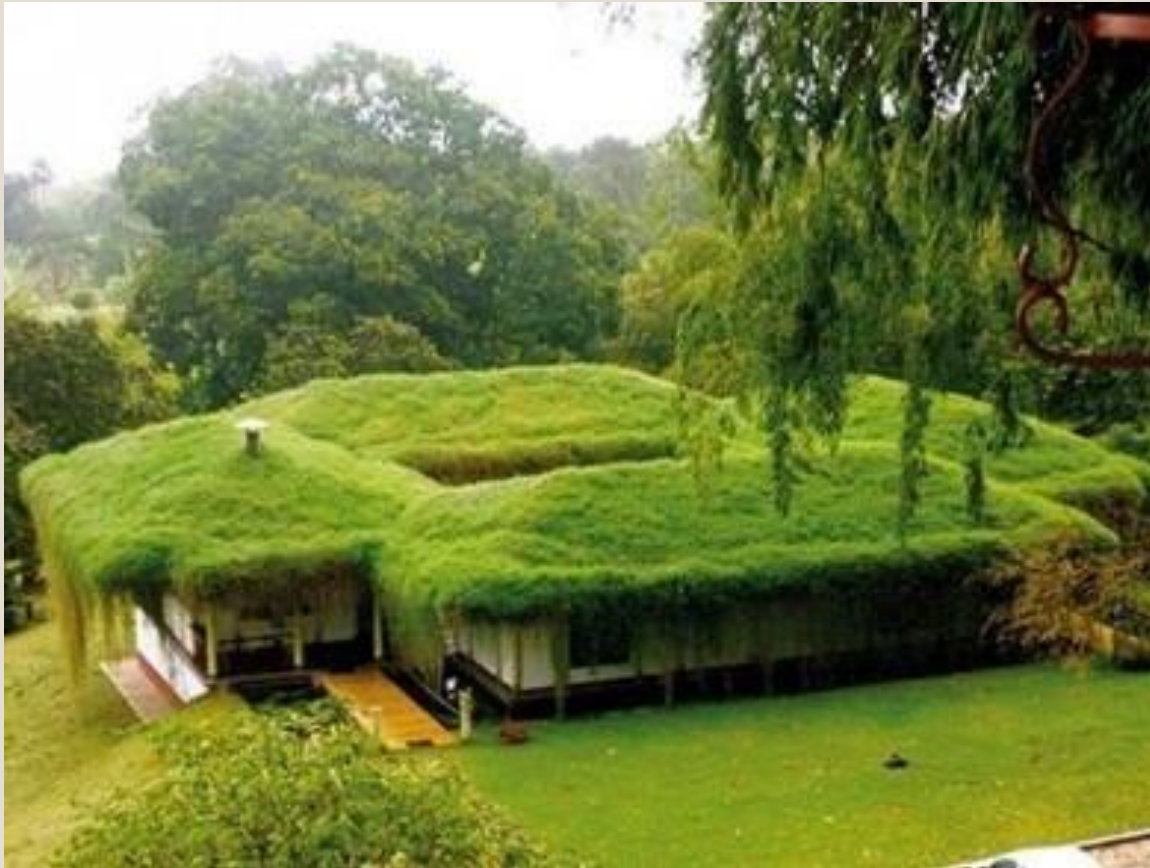
Projektimi i rrugëve sipas SuDS

Dizajnimi i rrugëve të gjelbërta – Philadelphia

Pullazet e gjelbërta

- Shtresa e dheut (15 cm) absorbon 98 % të ujërave të shiut
- Mban rreth 140 000 m³/vit të rrjedhjes direkte
- Zvogëlon emisionin e gazërave të kopshtit të qelqit për rreth 200 000 kg

Brendia e ndërtesës:

- ka temperaturën rreth 10°C më të ulët
- zvogëlon zhurmën për rreth 40 db

Akademia e shkencave – California (Renzo Piano, 2008)

Infrastruktura e gjelbërt dhe e hirtë

Infrastrukturë tradicionale

Zgjidhje të bazuara në natyrë

Qasje hibride

Infrastrukturë reziliente ndaj klimës

Infrastrukturë e hirtë	Infrastrukturë e gjelbërt
Shkarkim i shpejtë	Retension
Beton	Vegjetacion
Kanalizim	Infiltrim
Kosto të operimit dhe mirëmbajtjes	Përfitime ekologjike

I) Sfidat klimatike dhe mjedisore

Ndryshimet klimatike

Reshjet ekstreme

Degradimi i pellgjeve

Humbja e zonave natyrore retnzuese

II) Sfidat urbanistike dhe infrastrukturore

Urbanizimi i pakontrolluar

Ndërtimet në rrafshet vëshuese

Infrastrukturë e vjetruar

Drenazhim urban i pamjaftueshëm

Sfidat në Kosovë

III) Sfidat institucionale dhe teknike

Monitorim i pamjaftueshëm

Mungesë e të dhënave

Kapacitet profesionale

Koordinim institucional

IV) Sfidat socio-ekonomike

Cenueshmëria e infrastrukturës kritike

Vetëdija publike

Rritja e dëmeve ekonomike

Financimi i pamjaftueshëm

Sfidat në Kosovë

Sfidat kryesore	Përshkrimi	Pasojat / Ndikimi
Ndryshimet klimatike dhe reshjet ekstreme	Rritja e intensitetit dhe frekuencës së reshjeve ekstreme si rezultat i ndryshimeve klimatike.	Rritje e prurjeve kulmore, vërshime më të shpeshta dhe mbingarkim i sistemeve ekzistuese.
Urbanizimi i pakontrolluar	Ndërtimi në zona përmbytëse dhe zvogëlimi i sipërfaqeve natyrore të infiltrimit.	Rritje e rrjedhjes sipërfaqësore dhe përmbytje urbane.
Degradimi i lumenjëve dhe pellgjeve ujëmbledhëse	Erozioni, sedimentimi, prerja e pyjeve dhe nxjerrja e inerteve nga lumenjtë.	Zvogelim i kapacitetit përcjellës të lumenjve dhe rritje e kapërderdhjes.
Infrastrukturë e vjetëruar dhe mirëmbajtje e pamjaftueshme	Sisteme drenazhimi, argjinatura dhe kolektorë me kapacitet të kufizuar ose pa mirëmbajtje adekuate.	Dështim i infrastrukturës gjatë reshjeve intensive dhe dëmtime të mëdha materiale.
Mungesa e planifikimit hapësinor të bazuar në rrezik	Zhvillimi urban pa integrimin e hartave të hazardit dhe rrezikut nga vërshimet.	Rritje e ekspozimit të popullsisë dhe infrastrukturës ndaj përmbytjeve.
Mungesa e të dhënave dhe monitorimit hidrologjik	Numër i kufizuar i stacioneve monitoruese dhe mungesë e databazave të integruara.	Vështirësi në modelim, parashikim dhe planifikim të masave mbrojtëse.
Kapacitete institucionale dhe koordinim i kufizuar	Koordinim joefektiv ndërinstucional dhe financim i pamjaftueshëm për masa parandaluese.	Menaxhim joefikas i rrezikut dhe fokus më i madh në reagim sesa në parandalim.
Rrezikimi i infrastrukturës kritike	Ekspozimi i rrjeteve të ujit, energjisë, transportit dhe objekteve publike ndaj vërshimeve.	Humbje ekonomike, ndërprerje të shërbimeve dhe rrezik për shëndetin publik.

Monitorimi Hidrometeorologjik

Stacionet Hidrometeorologjike

Sensorët

Radarët

Telemetria

Platforma e të dhënave

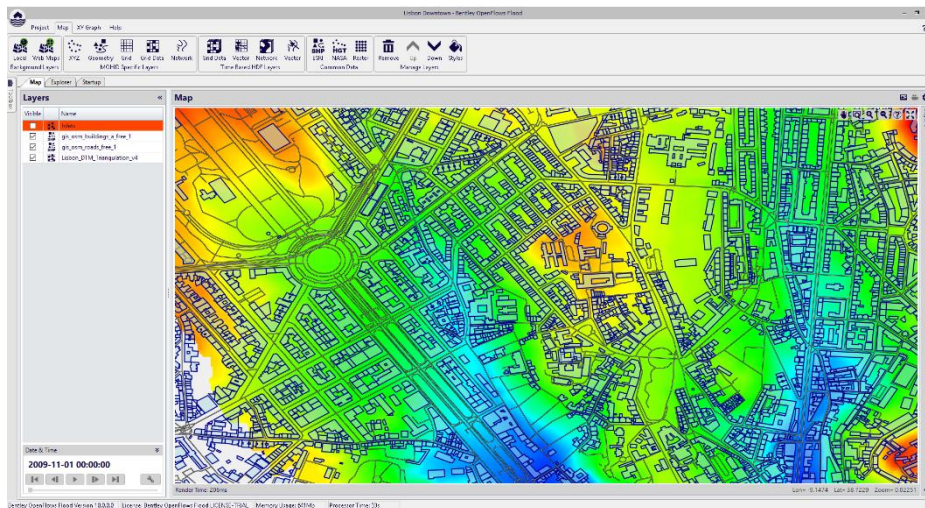
Modelimi i vërshimeve

Modelimi Hidrologjik

- Proceset reshje - rrjedhje
- Valën vërshuese
- Hidrografin

Modelimi Hidraulik

- Rrjedhjen në lumenjë
- Inundacionet e brigjeve
- Thellësinë e ujit
- Shpejtësinë e rrjedhjes

Rekomandime për Kosovën

Masat strukturore

- Hapësira retnzuese
- Restaurim i lumenjëve, dekanalizim i tyre
- Ndarje/zgjerim i sistemit të kanalizimit

Masat jostrukturore

- Sistemet e paralajmërimit të hershëm
- Planifikimi hapësinor
- Monitorim i vazhdueshëm
- Integrim ndër-institucional
- Edukim profesional dhe vetëdijësim

Zgjidhje të bazuara në natyrë (ZbN)

- Pyllëzim
- Restaurim i ligatinave
- Pullaze të gjelbërta dhe kopshte të shiut
- Sipërfaqe të përshkueshme

Konkluzione

Ndryshimet klimatike po intensifikojnë
vërshimet

Qasja e integruar është thelbësore

Nevojitet planifikim afatgjatë

Rezistencë klimatike dhe koordinim
profesional

Raste studimore - Barrierat në Thames, Londër

- Vërshime të mëdha 1928, 1953 dhe pas studimeve hidrologjike dhe inxhinierike- barriera lëvizëse (1984).
- 10 porta (distancë totale 520 m) kur parashikimi hidrometeorologjik tregon ngritje të nivelit të ujit, portat rrotulluese nga celiku fillojnë të ngriten.
- Mbrojnë 125 km² të Londrës (1.4 milion banorë)
- Infrastrukturë reziliente, vepër për menaxhimin e riskut nga vërshimet dhe adaptimin ndaj ndryshimeve klimatike.

Hapësirë për lumin - Rotterdam

- Strategji moderne (2000) që jep më shumë hapësirë për ujin, devijimin dhe mbajtjen e përkohshme të tij, në vend të kufizimit me struktura rigjide inxhinierike.
- Bashkon rrafshet vërshuese dhe zgjeron korridoret e lumenjëve
- Zvogëlon vërshimet dhe ul presionin hidraulik
- Restauron hapësirat retnzuese natyrore

Lowering floodplains

Lowering/excavating part of the floodplain increases room for the river in high water situations.

Dyke relocation

Relocating a dyke inland widens the floodplain and increases room for the river.

Depoldering

The dyke on the riverside of a polder is lowered and relocated inland. This creates space for excess flows in extreme high water situations.

Deepening summer bed

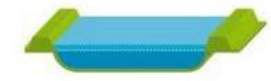
Lowering groynes

Groynes stabilise the location of the river and ensure its correct depth. However, in a high water situation, groynes may obstruct the flow to the river. Lowering groynes speeds up the rate of flow.

Removing obstacles

If feasible, removing or modifying obstacles in the riverbed will increase the rate of flow.

Water storage

The Volkerak-Zoommeer provides temporary water storage in extreme situations where the storm surge barrier is closed and there are high river discharges to the sea.

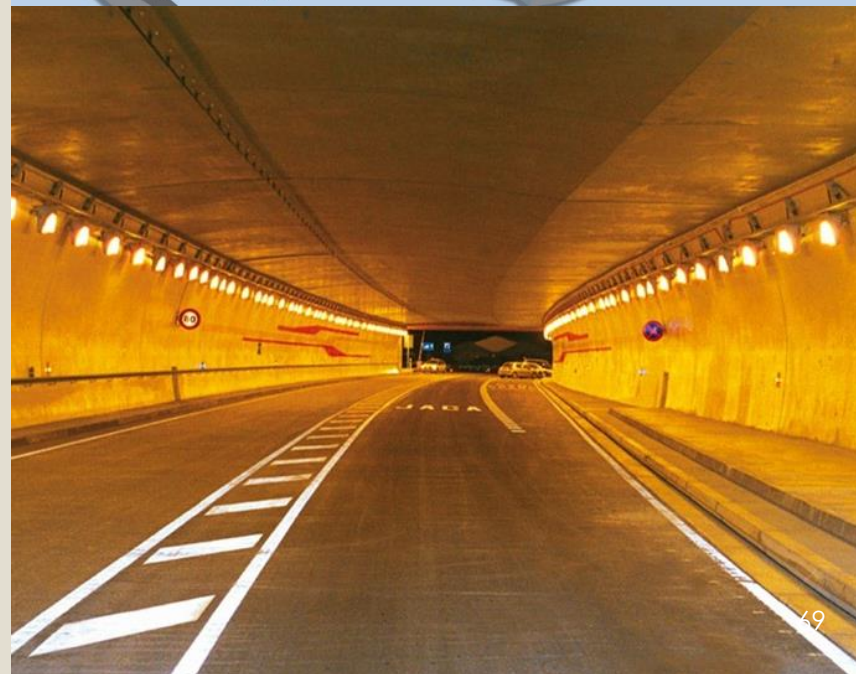
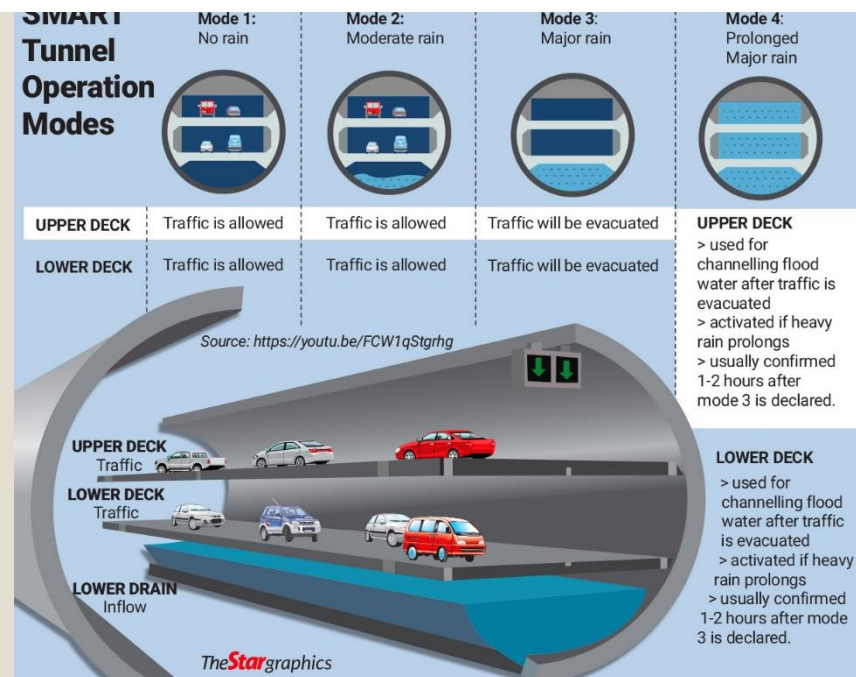

Strukturat Delta – Rotterdam

- Sistemi më i madh dhe më i sofistikuar në botë (1987, 1997) – gjatësi 9 km, porta lëvizëse me sistem automatik
- Standarde ekstreme të sigurisë – 1/10 000 vite
- Ndryshim nga kontrolla inxhinierike e vërshimeve në mbrojtje nga vërshimet, ekologji, peshkim

SMART Tuneli - Kuala Lumpur

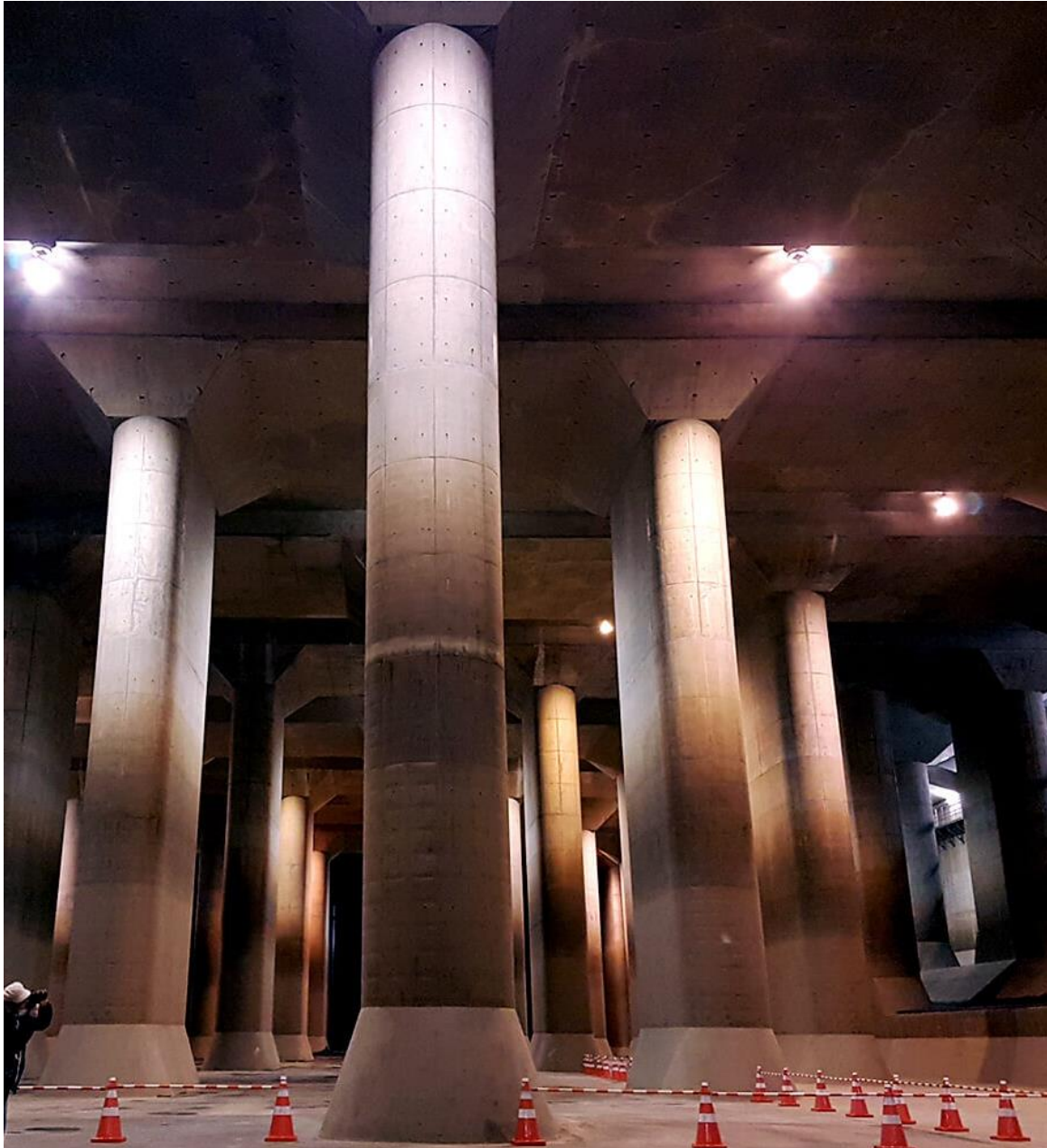
- Stormwater Management and Road Tunnel (2007) – kombinon zbutjen e vërshimeve, devijimin e ujërave atmosferike dhe transportin urban
- SMART (gjatësi 9.7 km, diametër 13 m) adreson njëkohësisht dy probleme:
  - Devijon ujërat atmosferike larg nga qendra e qytetit
  - Funksionon si tunel automobilistik gjatë kushteve normale.

Qyteti shpuzë - Kinë

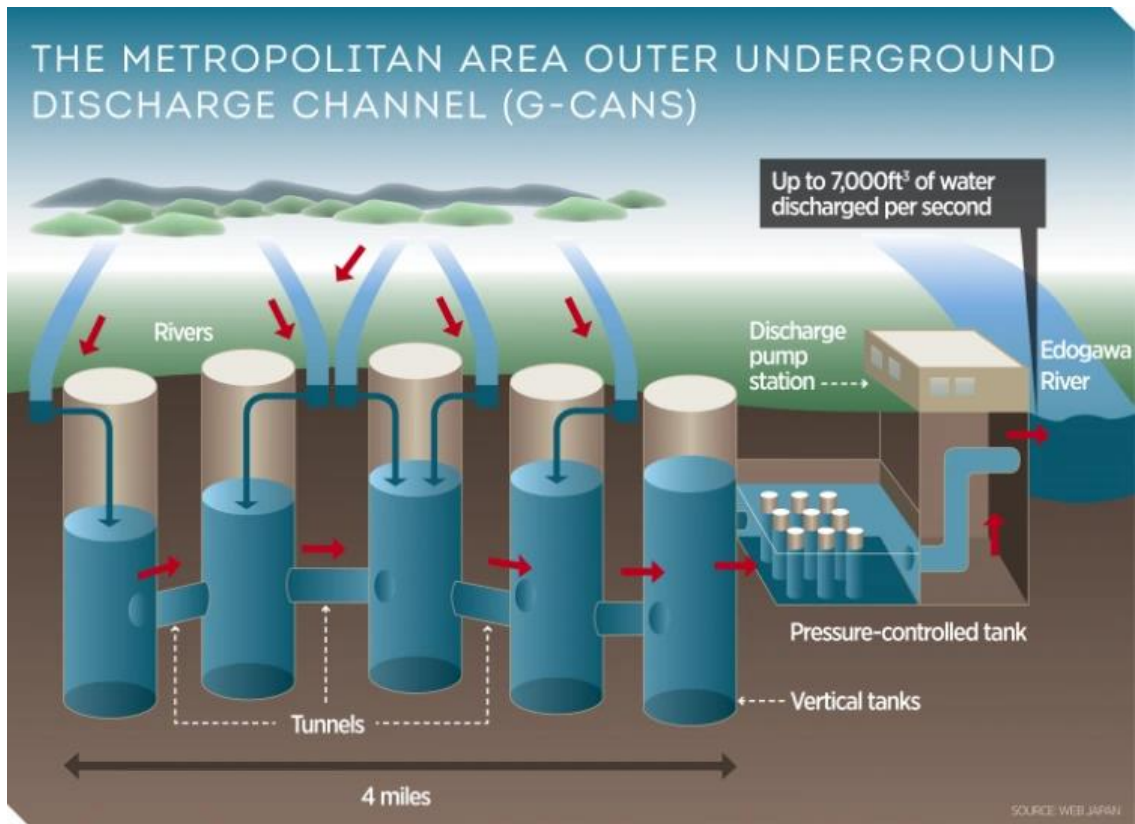
- Qasje e menaxhimit të ujërave urbane – qytetet sillen si sisteme natyrore hidrologjike duke absorbuar, ruajtur, infiltruar, filtruar dhe ri shfrytëzuar ujërat e shiut.
- Implementim të shkallës së gjërë në Kinë (2014) – për menaxhimin e vërshimeve dhe adaptimin ndaj ndryshimeve klimatike.
- Ngadalësimi i rrjedhjes, balansë hidrologjike, përmirësim i kualitetit të ujit, zvogëlim të valës vërshuese, rritje të infiltrimit

Sistemi G - Can, Tokyo

- Sistem gjigant i devijimit te valës vërshuese për të mbrojtur Tokyon nga vërshimet prej reshjeve ekstreme, tajfunëve, kapërderdhjes së lumenjëve dhe vërshimeve urbane (2006).
- Masë strukturore, vepër inxhinierike që njihet si mrekulli
- Shfrytëzon infrastrukturën nëntokësore për ujërat atmosferike
- Ndhmon në adaptimin ndaj ndryshimeve klimatike
- Përruron reziliencën e zonave të dendura urbane
- Menaxhim të integruar të ujërave urbane

- 5 Puse vertikale (65 m thellësi, 32 m diametër) që shërbejnë si struktura pranuese dhe rezervoare të përkohshëm për valën vërshuese
- Tuneli nëntokësor (50 m në thellësi, 6.4 km gjatësi) transferon valën vërshuese në mes të lumenjëve dhe hapësirave të mbajtjes
- Pjesa qendrore (Tempulli nëntokësor) (177 m gjatësi, 78 m gjerësi, 25 m lartësi). Mbahet nga 59 shtylla gjigante nga betoni

Restaurimi (dekanalizimi) i lumenjëve urban

Problemet kryesore nga kanalizimi dhe mbulimi i lumenjëve

- Degradim i cilësisë së ujërave
- Degradim ekologjik
- Efekti i ishullit të ngrohjes urbane
- Mbingarkim i sistemeve të kanalizimit atmosferik

Hapja e ujërrjedhave të mbuluara dhe rikthimi i tyre në rrjedhë natyrore

- Menaxhim i qëndrueshëm i ujërave
- Reduktim i rrezikut nga vërshimet
- Rigjenerim urban
- Adaptim klimatik
- Restaurim ekologjik

Lumi Alt (Angli) i hapur 1994

Reduktimi i vërshimeve urbane

- Reduktimi i vërshimeve urbane dhe dëmeve ekonomike,
- Rritje të reziliencës urbane

Përmes:

- Rritjes së infiltrimit.
- Zvogëlimit të prurjes ekstreme
- Rritjes së aftësisë mbajtëse/retenzuese
- Ngadalësimit të rrjedhjes
- Rikthimit të rrafsheve vërshuese natyrore

Sfidat e implementimit

Sfidat teknike

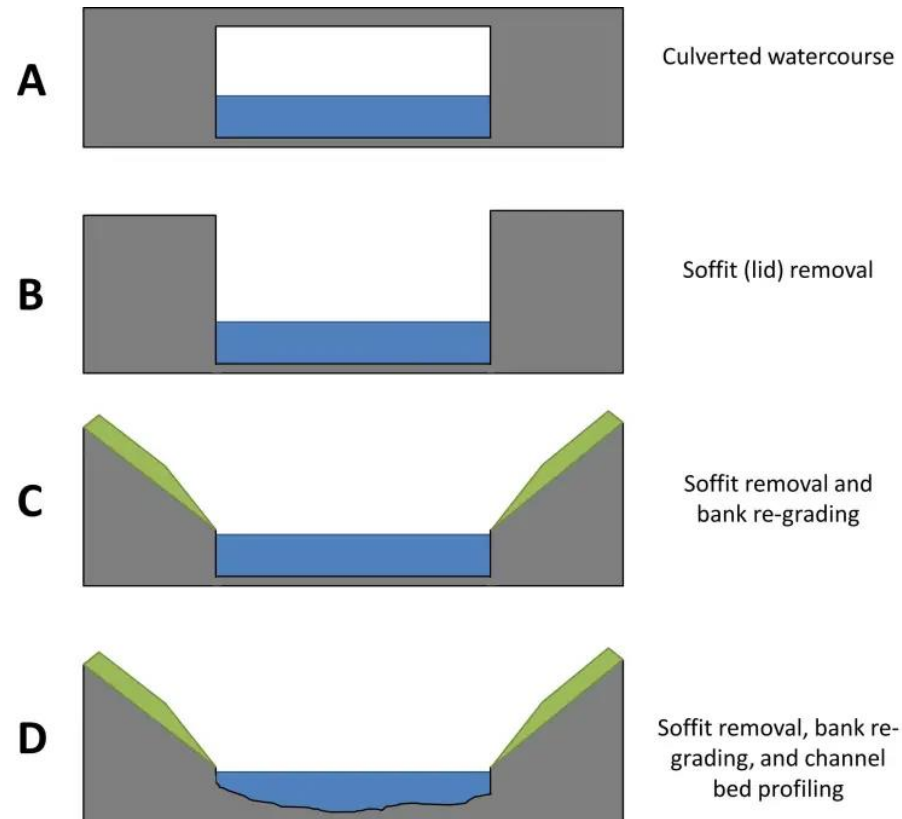
- Infrastrukturë ekzistuese
- Hapësirë e kufizuar urbane
- Menaxhim i sedimenteve

Sfidat ekonomike

- Kosto të larta fillestare
- Zhvendosje (rilokim) i infrastrukturës

Sfidat institucionale

- Planifikim ndër sektorial
- Cështje pronësore
- Mirëmbajtje

© 2013 Catchment Science Centre, University of Sheffield

Rast studimi - Dekanalizimi i lumit Cheonggyecheon, Seul

- ZbN (2004) që integron objektivat hidroteknike, ekologjike dhe urbane
- Kontribuon drejtëpërdrejtë në reduktimin e rrezikut nga vërshimet
- Instrument efikas në menaxhimin e ujërave urbane

Lumi Cheonggyecheon, Seul

Përmbledhje

Ndryshimet klimatike dhe vërshimet

- Reshje më intensive, vërshime më të shpeshta dhe rritje e pasigurive hidrologjike

Masat mbrojtëse

- Strukturore: Argjinatura, hapësira retezuese, kanale devijuese, zgjerim i shtratit të lumit
- Jostrukturore: Paralajmërim i hershëm, harta risku, planifikim hapësinor, monitorim
- Zgjidhje në natyrë (NbS): Qyteti shpuzë, SuDS, pullaze të gjelbërta, infrastrukturë e gjelbërt

Sfidat në Kosovë

- Urbanizim i pakontrolluar, ndërtime në rrafshje vërshuese, infrastrukturë e vjetërsuar
- Pellgje lumore me rreth 491 km lumenjë në rrezik vërshimi

PYETJE DHE DISKUTIM

Faleminderit për vëmendjen tuaj!